

VÉDELMI TERVEZÉSI MODELLEK KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE

EVOLUTION AND DEVELOPMENT OF DEFENCE PLANNING AND MODELLING

SZAKALI MIKLÓS; SZÜCS Endre

(ORCID ID); (ORCID ID)

mszakali@hotmail.com; szucs.endre@bqk.uni-obuda.hu

Absztrakt

A cikkben egy kevésbé közismert területtel a védelmi tervezéssel, annak kialakulásával és fejlődésével foglalkozunk. Röviden ismertetjük az általános értelemben vett stratégiai tervezés és a védelmi tervezésnek a kapcsolatát. Bemutatjuk a védelmi tervezés alapjai kidolgozásának szükségszerűségét és főbb körülményeit. Átfogó leírást nyújtunk a védelmi tervezés elméleti megközelítései változásairól, fejlődéséről, valamint a jelenleg is alkalmazott védelmi tervezési modellek közül mutatjuk be a legjellemzőbbeket. Tekintettel a téma kiterjedt szakirodalmára, valamint a nemzetek és különböző szervezetek által alkalmazott modellek számos változatára a cikkben az általunk meghatározónak ítélt modelleket és összefüggéseket terveztük áttekinteni.

Kulcsszavak: stratégiai tervezés, védelmi tervezés, tervezési modellek

Abstract

In this article we intend to deal with a publicly less-known knowledge domain, namely defence planning introducing its evolution and further development. We will shortly present the connection between the generally recognized strategic planning and the more specific defence planning. Then we are touching upon the necessities and the main circumstances that made inevitable to lay down the bases of the defence planning domain. With displaying the most commonly used planning models this article will provide you with a comprehensive picture on the main stages of those theories and practical approaches that shaped defence planning and modelling.

Taking into consideration the extensive literature of this special field and the great variety of the models applied by nations and different organizations we agreed on selecting those models and correlations that were decisive in course of development.

Keywords: strategic planning, defence planning, planning models

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2017.02.10.
A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2017.03.20.

BEVEZETÉS

A cikkben a védelmi tervezési modellek kidolgozásának kezdetével és fejlesztésük főbb állomásaival foglalkozunk, ugyanakkor fontosnak tartjuk bemutatni a védelmi tervezés, mint a védelmi ágazati szakpolitika stratégiai tervezésének helyét és szerepét a stratégiai tervezés általános rendszerében.

Feltehetjük a kérdést, hogy mi is a stratégiai tervezés és miért van erre szükség? Egészen leegyszerűsítve a válasz; a jelenünk és a jövőnk közti híd megtervezése, kidolgozása úgy, hogy azzal a jövőnkkel is formáljuk a saját értékeink és érdekeink figyelembevételével. Ennek alapján a stratégiai tervezés egy általános tevékenység, amelyet az egyén szintjétől a kormányzati, a nemzeti és a nemzetközi szervezetek szintjéig mindenhol gyakorolnak a jövő alakítása érdekében.

Ugyanakkor a stratégiai tervezés az érdekérvényesítés és a hatalom gyakorlásának eszköze is, amelyet a jövőbeli cél/célok meghatározása és elérése érdekében, folyamatos kontroll (felügyelet és beavatkozási lehetőség) fenntartása mellett gyakorol az erre felhatalmazott vezető/személy.

Egy stratégiai terv főleg a hosszú távú (10 < év) stratégiai célok kijelöléséről szól, amellyel meghatározzák a jövőben elérni kívánt állapotot/helyzetet illetve az ehhez szükséges haladás irányát. A célok kijelölése természetesen tükrözi a hatalmi viszonyokat és érdekeket, amelyek a tervek végrehajtásához szükséges erőforrások biztosításában is megnyilvánulnak. A hatalmi viszonyok alatt ebben az esetben nem csak a politikai, hanem a gazdasági, tulajdonosi helyzeten és jogi felhatalmazáson alapuló hatalmat, döntési jogkört is értjük.

Stratégiai tervezést általában minden politikai, gazdasági és társadalmi tevékenységet folytató szervezet, vállalat, intézmény folytat, amely tudatosan tervezi a jövőjét és biztosítani akarja helyét és sikerességét hosszú távon is. Az állami és kormányzati szerveknek azonban a stratégiai tervezés nem csak egy lehetőség, hanem kötelezettség is, amelyet általában jogszabályok írnak elő. A választásokon nyert mandátum alapján a kormány joga és kötelessége a választók képviselőjében a nemzet érdekeinek érvényesítése és fejlődésének biztosítása. Ennek érdekében minden hivatalban lévő kormány kidolgozza és működteti a stratégiai tervezés rendszerét, melynek keretében meghatározza az összkormányzati stratégia célkitűzéseit és prioritásait, valamint az azokat támogató ágazati stratégiák kidolgozásának és végrehajtásának rendjét. Ebből következően a védelmi ágazat felelős szakpolitikai szerve a védelmi minisztérium kidolgozza a védelmi ágazat stratégiai/hosszú távú tervét. A védelmi ágazat stratégiai tervezési folyamatát és eljárásrendjét nevezzük védelmi tervezésnek.

A védelmi tervezés egy bonyolult tevékenységi rendszer, amely magában foglalja a politikai, gazdasági, katonai, műszaki és egyéb szakterületek interakcióit a védelmi tervek megalapozása érdekében. Ezeket a folyamatokat még a tervezés területén jártas szakembernek is kihívás átlátni és irányítani, nem beszélve az állam döntéshozóiról, akik nem a tervezés szakemberei. Az illetékes döntéshozóknak viszont joguk és kötelességük meggyőződni az állami források célirányos felhasználásáról és arról, hogy a tervezés eredményeként valóban megjelennek a védelmi funkció gyakorlásához szükséges erők, eszközök és képességek.

Ezért szükséges a bonyolult tervezési folyamatokat modellek segítségével bemutatni és áttekinthetővé, érthetővé tenni a tervezési folyamaton kívüli, de a folyamatra hatást gyakorló szereplők részére is. A tervezési modellek tehát a folyamatok egyszerűsített ábrái, melyek a legfontosabb résztvevőket, tevékenységeket, alternatívákat, okmányokat és döntési pontokat tartalmazzák, azokat a fő elemeket, amelyek garantálják a kívánt célok elérését és az állami források felhasználásának átláthatóságát és elszámoltathatóságát.

PPBS alapú tervezés elterjedése

Az előző bekezdés alapján nyilvánvalóvá vált a PPBS jelentősége, mely legfőbb érdeme, hogy egy tervezési rendszerbe integrálta a védelemi képességeket meghatározó politikai, katonai és költségvetési tényezőket és ezek kölcsönhatásában biztosított keretet a védelmi tervek kidolgozására.

Természetesnek tekinthető, hogy a PPBS alapú tervezés népszerűvé vált nem csak a védelmi szektorban, de a polgári vállalatok körében is, és világszerte elterjedt. A régi NATO országok tapasztalataira alapozva az aspiráns és partner nemzetek részére is a PPBS alapú védelmi tervezés bevezetését javasolta a NATO.

Több nemzetközi szervezet World Bank, International Monetary Fund, OECD ajánlásokat tett a kormányzati stratégiák és a központi költségvetés összehangolásával, valamint a források felhasználásának átláthatóságával bajlódó tagjai számára a PPBS alapú tervezés alkalmazására.

A védelmi tervezési modellek fejlődése

Az 1989-1990-es éveket követő poszt-bipoláris korszakban a potenciális fenyegetések és a kihívások sokrétűbbekké és nehezebben azonosíthatóakká váltak, s részben e miatt, részben pedig a biztonsági környezetre egyre inkább jellemző bizonytalanság következtében a védelmi tervezési rendszereknek rugalmasabbá és költségérzékenyebbé kellett válniuk. A meglévő PPBS eljárások alapvetéseinek figyelembevételével folyamatosan keresték a védelmi tervezés megújításának lehetőségét az új követelményeknek való megfelelés érdekében. Ezt a törekvést mutatja be a védelmi tervezés elméleti megközelítési lehetőségeinek [2] leírása:

1. *Fentről lefele történő tervezési (Top-down planning) [3] modellt* leggyakrabban az *alulról felfelé történő tervezéssel (Bottom-up planning)* kombinálva, ún. *ellenáramú tervezésként* alkalmazzák. Vagyis a felülről lefelé történő tervlebontás meghatározza a célokat és a főbb keretszámokat, az alsóbb szintek pedig a részleteket kibontva tovább terveznek. Az alulról felfelé történő tervezés viszont a legalsó szinten indul, s az egészre érvényes elvárások a folyamat végén alakulnak ki. Az ellenáramú tervezés lényege éppen az, hogy a sarokszámokat, elvárásokat, elveket, felülről kell meghatározni, az igényeket viszont – lehetőség szerint már ennek figyelembe vételével – alulról kell megfogalmazni. Ezután kerülhet sor az igények és lehetőségek ütköztetésére. Tekintettel arra, hogy az igények – a tapasztalatok szerint – minden esetben meghaladják a lehetőségeket, következhet a tervezési folyamat legnépszerűtlenebb feladata, a tervalkuk sorozata.
2. *Forráskorlátok közötti tervezés (Resource Constrained planning) modellje.* A védelmi tervezés e módszerének esetében a védelmi költségvetésben meghatározott források alapján igyekeznek kialakítani az életképes, fenntartható, de végső soron a rendelkezésre álló források által meghatározott képességeket. A tapasztalatok azt mutatják, hogy e tervezési módszer – a legnagyobb tervezési fegyelem mellett is – tartósan alulfinanszírozottá teszi a haderőket és zavarokat okozhat működésükben. Forráskorlátozott tervezés mellett igen nehéz megvalósítani nagyszabású és hosszú távú modernizációs terveket, mert az ezekre szánt források hosszú évekre elvonhatják a modernizáció lehetőségét a haderő más területeitől, mivel a forráskorlátozott tervezés egyik legfontosabb jellegzetessége a fejlesztési projektek időintervallumának elnyúlása.
3. *Technológiai-optimizmus (Technology optimism) modell.* E tervezési módszer legfontosabb stratégiai célkitűzése a műveleti és stratégiai fölény fenntartása technológiai fejlesztéseken keresztül. A nyugati világ legfejlettebb államai – élükön az Egyesült Államokkal – évtizedeken keresztül ezt a módszert preferálták leginkább, s igen nagy sikerrel. A technológiai optimizmus kritikussai azonban arra

is felhívják a figyelmet, hogy a haditechnika megszerzése sokkal könnyebb, mint az intézmények és struktúrák kifejlesztése és működtetése, nem is beszélve arról, hogy az igen drágán kifejlesztett új technológia önmagában ritkán vezet el paradigmaváltáshoz. Az aszimmetrikus hadviselés szakértői pedig a technológiai optimizmus magas költségeit bírálják, rámutatva a modell költséghatékonyságának problémáira.

4. *Kockázatkerülő-tervezési (Risk Avoidance) modell.* Ez a modell a konzervatív tervezési modellek csoportjába tartozik, s elsősorban a már bizonyítottan bevált koncepciók és struktúrák kiterjesztésén és továbbvitelén nyugszik. E modell fő jellemzői közé tartozik a bázis alapú tervezés (amely az előző évi, valamint a tervévi változások számszerű hatásának beépítésével határozza meg a tervidőszak céljait), az inkrementális (fokozatosan növekvő) haladás és fejlesztés, a kockázatkerülés, a hagyományos tervezési elvek és szemlélet érvényesítése, a visszafogott változtatások, a relatíve kisebb, de biztos eredményekkel való megelégedés, és az innovatív kapacitások figyelmen kívül hagyása.
5. *Inkrementális-tervezési (Incremental planning) modell.* A meglévő képességek képezik a jövőbeni fejlesztések alapját, vagyis ezek fokozatos továbbfejlesztésén keresztül alakítják ki a kockázatkerülő tervezési folyamatot. Nem az a cél tehát, hogy minden funkciót egyszerre fejlesszünk, hanem az, hogy fokozatosan és folyamatosan egy-egy újabb funkciócsoporttal gazdagodjon a rendszer. Az inkrementális megközelítési mód egy köztes megközelítés az ún. vizesésmodell¹ és az evolúciós (pl. kockázatkerülő) fejlesztési modellek között. A vizesésmodell megköveteli, hogy a megrendelő véglegesítse a követelményeket, mielőtt a tervezés elindulna, a tervezőtől pedig azt, hogy válasszon ki bizonyos tervezési stratégiákat a megvalósítás előtt. Az evolúciós megközelítésnél pedig megengedettek a követelményekkel és tervezésekkel kapcsolatos döntések elhagyása, ami pedig gyengén strukturált és nehezen megérthető rendszerekhez vezethet.
6. *Történelmi-tapasztalati (Historical extension) modell.* Hasonlón a kockázatkerülő és az inkrementális tervezési modellhez a történelmi tapasztalatok kiterjesztése is abból indul ki, hogy ami működött a múltban, az működni fog a jövőben is. E modell tehát a jövőbeni műveleti hatékonyságot történelmi analógiák elemzésén, ezen elemzések eredményeinek a védelmi tervezési folyamatba való beépítésén keresztül kívánják biztosítani. Hívei a történelmi tapasztalatokból kiindulva fejlesztik tovább a pozitív tényezőket és hagyják el a negatívakat. Alapvetően konzervatív tervezési modell, és viszonylag könnyen megszerezhető hozzá a társadalom és a közvélemény támogatása.
7. *Képességalapú-tervezési (Capability-based planning) modell.* A képességalapú tervezés alapja a lehetséges jövőbeni műveletek és feladatok funkcionális elemzése. A tervezés kimenete, illetve eredménye nem konkrét képességek és létszámszintek, hanem annak meghatározása, hogy milyen feladatokat kell tudnia ellátnia képességekre lefordítva a feladat végrehajtására rendelt erőnek. A képességleltár elkészültével és a képességhiányok meghatározását követően a képességteremtés megvalósíthatóságát lehetővé tevő legköltséghatékonyabb és termelékenyebb lehetséges tényleges eszközöket és egységcsomagokat határoznak meg. A

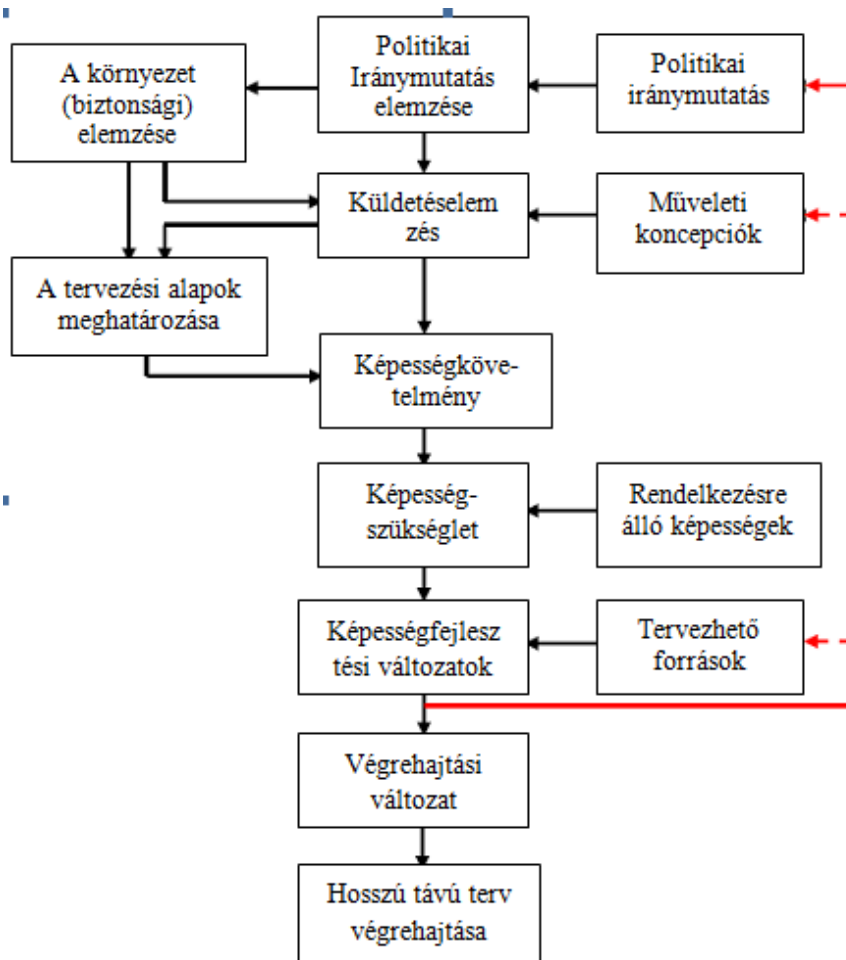
¹ Az ún. vizesés fejlesztési modell szakaszai: 1. problémadefiniálás, helyzetfelmérés, elemzés; 2. koncepciókészítés, megvalósíthatósági tanulmány, döntés, projektindítás; 3. rendszertervezés logikai szintje; 4. rendszertervezés fizikai szintje; 5. megvalósítás; 6. tesztelés; 7. rendszerbeállítás.

képesség-alapú tervezési modell a kétpólusú világrend bukását, s az egyetlen konkrét és beazonosítható ellenségkép megszűnését követően vált igen népszerű védelmi tervezési eljárássá.

8. *Forgatókönyv-alapú tervezési (Scenario-based planning) modell.* Ez a megközelítés lehetséges forgatókönyvekre vonatkozóan vetíti ki a haderő képességeinek fejlesztését. A szcenárió nem egy előrejelzés, ugyanakkor azonban nem is teljesen lehetetlen jövőbeli szituáció, leginkább egy hipotetikus szituációnak tekinthető. A forgatókönyvek kidolgozását megelőzi a kulcsproblémák és az elemzés kereteinek kijelölése, az elemzés/megközelítés helyességének vizsgálata, a releváns folyamatok és driverek, illetve a lehetséges környezeti és műveleti paraméterek azonosítása. Az eltéréseken alapuló szcenáriók kidolgozást követően a szcenáriókhöz szükséges terveket készítik el, majd a fejlemények és feltevések megfigyelésével zárul e tervezési modell folyamatköre.
9. *Fenyegetettség-alapú tervezési (Threat-based planning) modell.* A fenyegetés alapú tervezés a lehetséges ellenfelek meghatározásán és képességeik vizsgálatán alapul. A képességbeli követelmények legfontosabb viszonyítási alapja a potenciális ellenfél képességeinek a meghaladása, amelyben a minőségi és mennyiségi megoldások egyaránt szerepelnek. A fenyegetettség alapú megközelítés abban különbözik a szcenárió alapú tervezéstől, hogy hiányzik belőle a humanitárius és más nem fenyegetettség alapú szcenáriók vizsgálata és figyelembevétele.
10. A NATO tagállamok többsége tehát az egyik oldalon a védelmi költségvetések folyamatos stagnálásával, illetve szűkülésével, a másikon pedig a változó biztonsági környezet miatt a lehetséges NATO-missziók és feladatok egyre bővülő spektrumával voltak kénytelenek szembenézni. A fentiek következtében a NATO-tagállamokban a poszt-bipoláris korszakban előtérbe került a képesség-alapú (*Capability-based planning*) és a forgatókönyv-alapú tervezés (*Scenario-based planning*). Néhány példa ezek változataira.

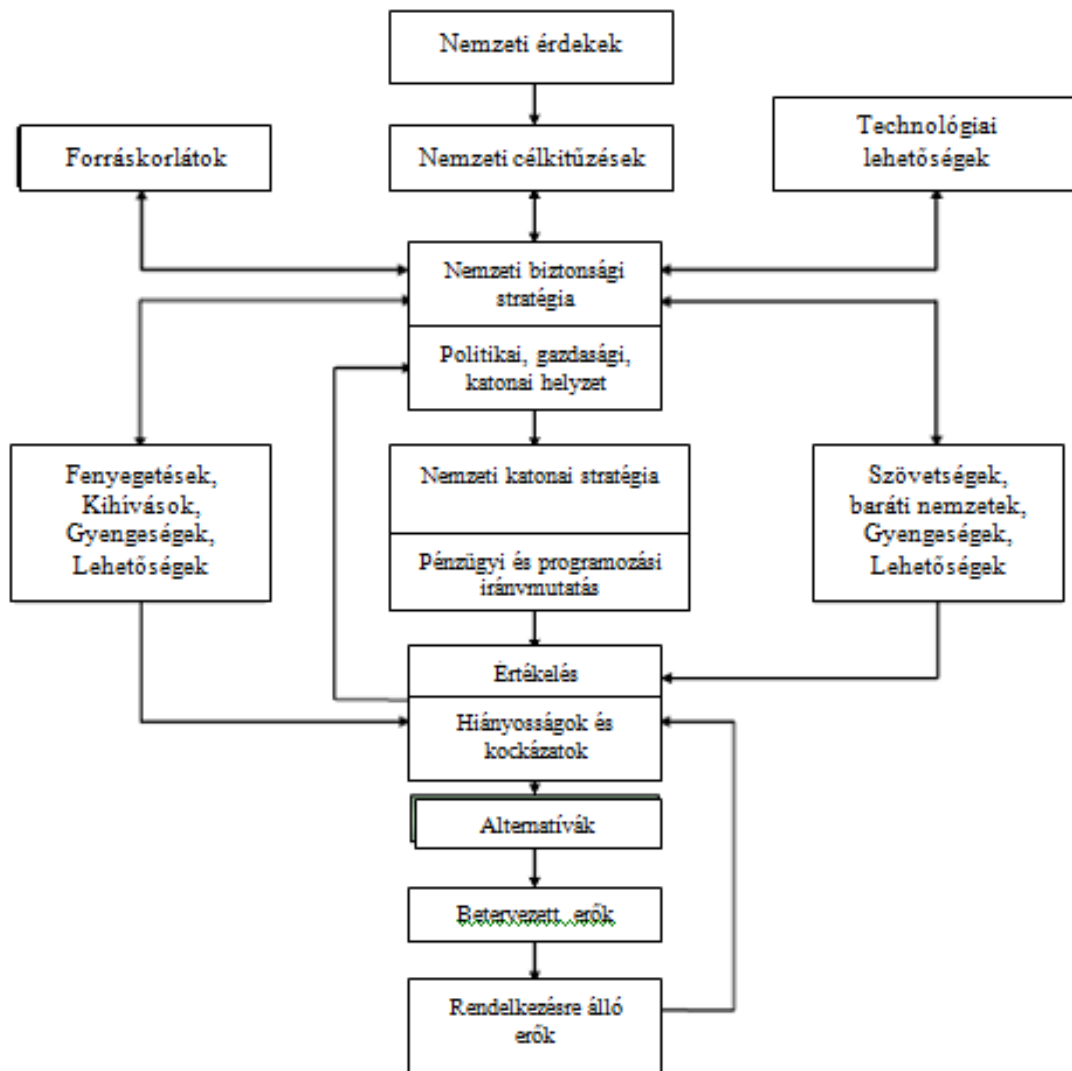
Dejan Stojkovic, Bjørn Robert Dahl által felállított általános tervezési modell [4] (1. ábra) megfelel a tervezési megközelítések több kritériumának, ezért javasolják a szerzők.

- fentről – lefelé történő megközelítést alkalmaz;
- auditálásra alkalmas nyomvonalat tartalmaz;
- lehetővé teszi a quantitative analysis (matematikai modellezésre épülő vizsgálat) elvégzését;
- a folyamatok, valamint a ki,- és bemeneti követelmények meghatározottak;
- átfogó próba folyamaton ment keresztül.

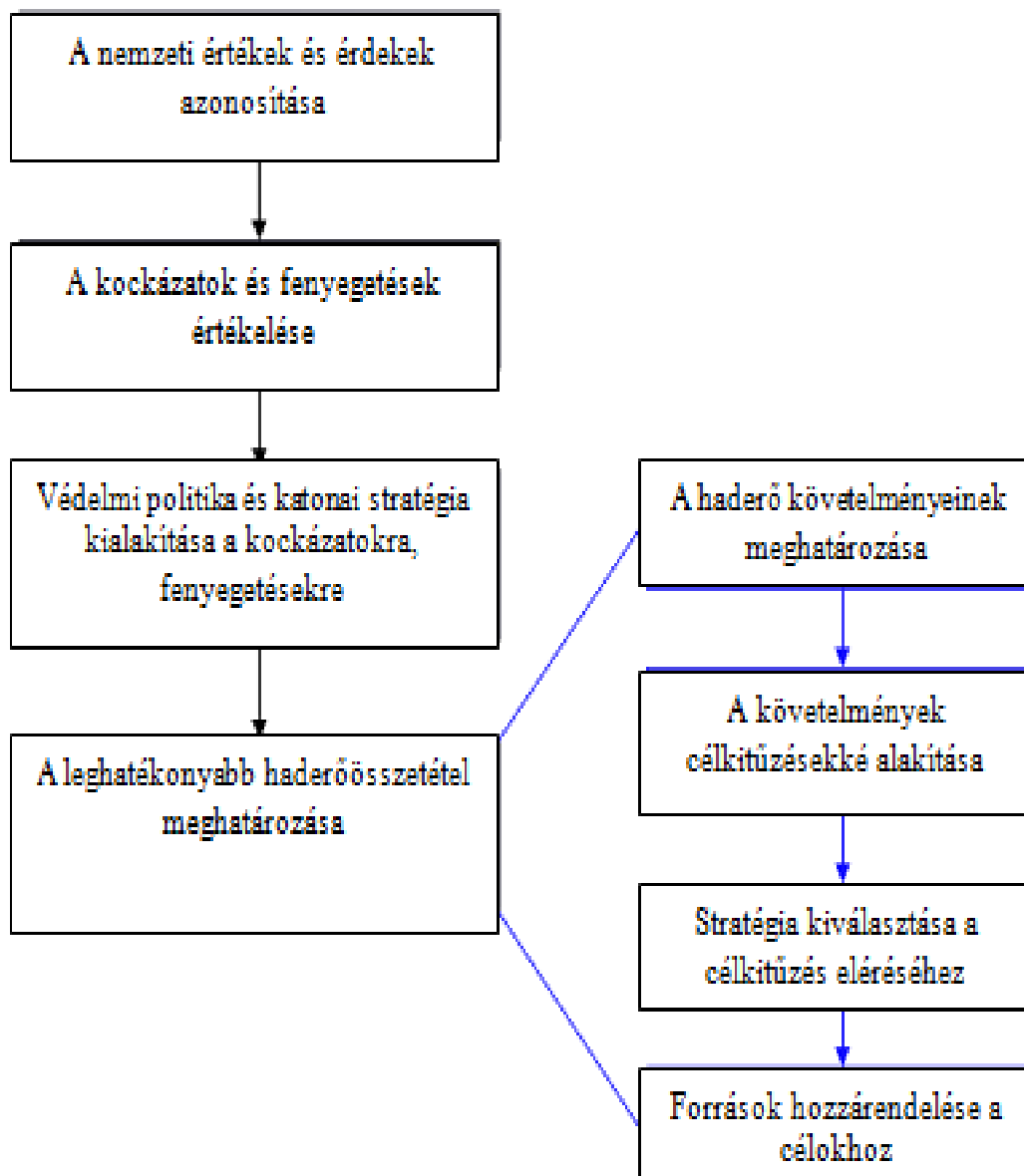
1. ábra Általánosan javasolt modell a védelmi tervezésre

Az általános modellhez nagyon hasonló az *USA Stratégiai és Haderő-tervezési kerete* [5] (2. ábra), amelyet Lloyd modellként is ismerünk.

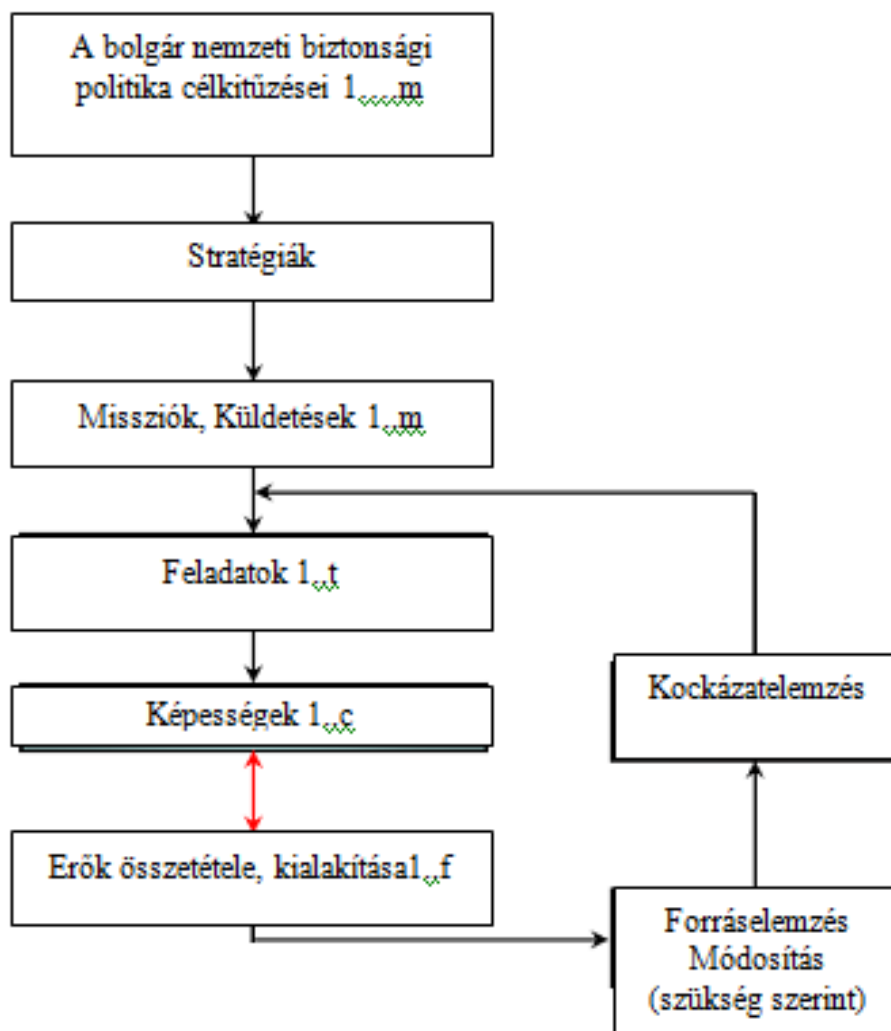
2. ábra Az USA stratégiai és haderő-tervezési kerete

Az *olasz* védelmi tervezési modell [6] (3. ábra) nem hasonlít a fenti két modellre, a képesség szó nem szerepel a modellben, ugyanakkor követi az általános modellt a nemzeti érdekek, védelmi irányelvek és a katonai stratégia összekapcsolásában. A katonai stratégia végrehajtására a megfelelő haderő-összetétel kialakítását tartja szükségesnek, amely így magában hordozza a képességek követelmények összetevőit, mint pl. fegyverzeti, humán erőforrás, struktúra. A modell előnye az egyszerűség és a könnyen áttekinthetőség.

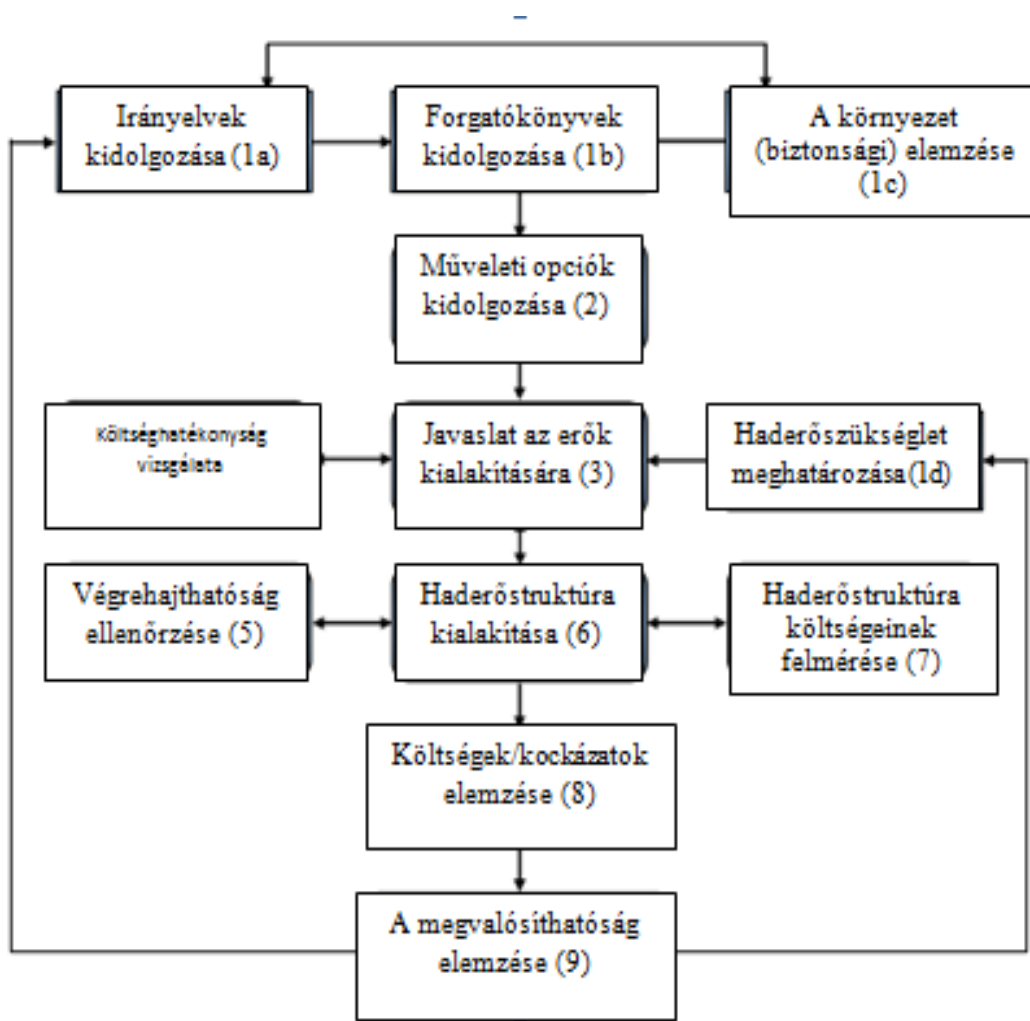
3. ábra Az olasz védelmi tervezési modell

A *bolgár* védelmi tervezési keretet [7] (4. ábra) az általános tervezési és az olasz tervezési modell kombinációjaként értékelhetjük. Esetükben részletesen kibontják a stratégiákhoz kapcsolódó küldetések rendszerét, majd a küldetésekhez kapcsolódó feladatrendszer. A feladatrendszer alapján határozzák meg a szükséges képességeket és a képességeket „előállító” haderő-összetételt. A tisztán szakmai alapú tervezés eredményéhez rendelik a forrásokat és forráshiány esetében a kockázatok elemzését követően visszatérnek a szakmai tervezési eljáráshoz a feladatrendszer ismételt elemzésével.

4. ábra A bolgár védelmi tervezési keret

Az eddig bemutatott, valamint egyéb nemzeti modellek alapján a NATO kidolgozta az ún. Legjobb-tapasztalatokon alapuló/Best Practice modellt [8] (5. ábra), melyet javasolt a tagországok és a partnerek figyelmébe a képesség-alapú tervezés megkönnyítése érdekében.

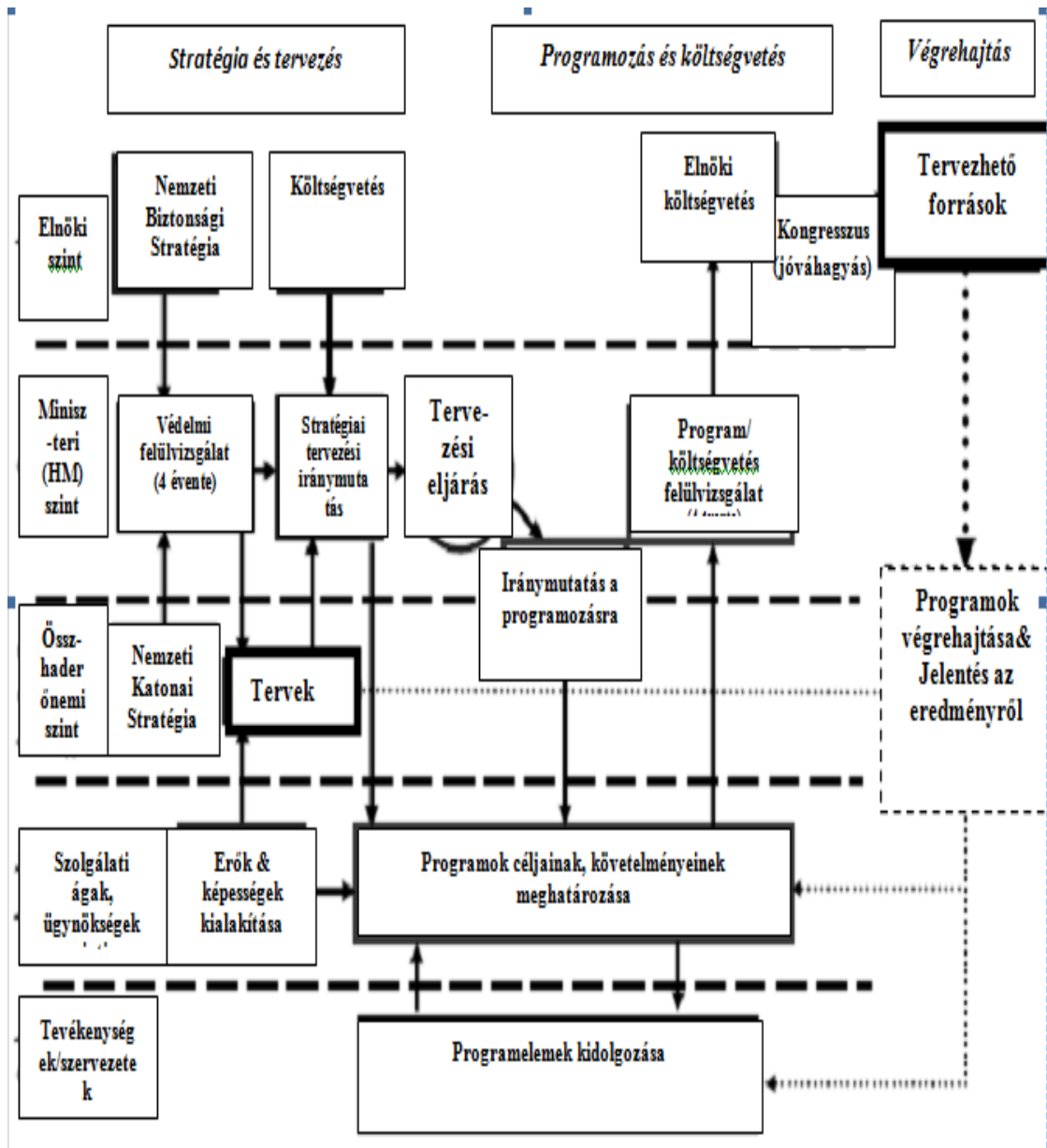
5. ábra NATO „Best Practice” modell

A PPBE (PLANNING-PROGRAMMING-BUDGETING-EXECUTION/ TERVEZÉSI-PROGRAMOZÁSI-KÖLTSÉGVETÉSI ÉS VÉGREHAJTÁSI) MODELL KIDOLGOZÁSA [9]

2004-ben az Aldridge csoport egy jelentésében az amerikai tervező PPBS-en alapuló rendszert túl bürokratikusnak, fiskális szemléletűnek és a rendszer kimeneti követelményeit becsléseken alapulóknak találta. Megítélésük szerint a rendszer még a fenyegetettség alapú tervezés eszköze volt és nem támogatta az akkoriban előtérbe kerülő képesség-alapú tervezést.

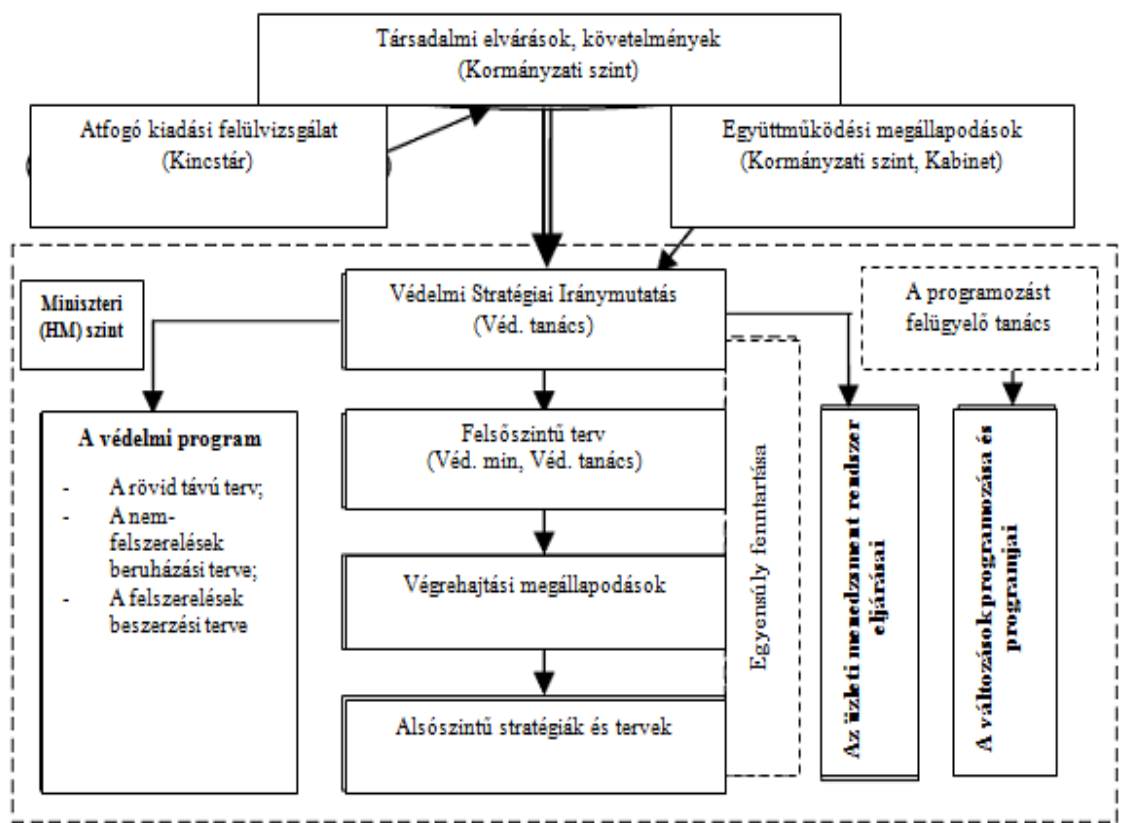
A PPBS átalakítása két fő elemén keresztül valósult meg:

1. a tervezési ciklust 2 évre növelték, hogy elég időt biztosítsanak az összhaderőnemi (joint) tervezéshez és csökkentették a szükségtelenül részletes éves programozást, amikor azt a biztonsági környezet, vagy a tervezési alapvetések változása nem indokolja.
2. beemelték egy ún. végrehajtási (Execution) fázist, - gyakorlatilag egy menedzsment modult – amely a tervek végrehajtását követi figyelemmel, így biztosítva az összhangot a tervezés és a tervek végrehajtása között. A menedzsment modul monitoring, elemző-értékelő tevékenységeken keresztül valósul meg. Összehasonlító elemzésekkel mérik a védelmi programok tervezett és az elért eredményeinek különbségét, megállapítják a források felhasználásának gazdaságosságát, valamint a fejlesztések hatékonyságát. Az Végrehajtási/Execution fázis bevezetését követően a tervező rendszer nevét PPBS-ről PPBE-re változtatták. Az alábbi ábrákon szintén azt figyelhetjük meg, hogy egyes nemzetek hogyan integrálták a menedzsment funkciót a védelmi tervezési folyamatukba.

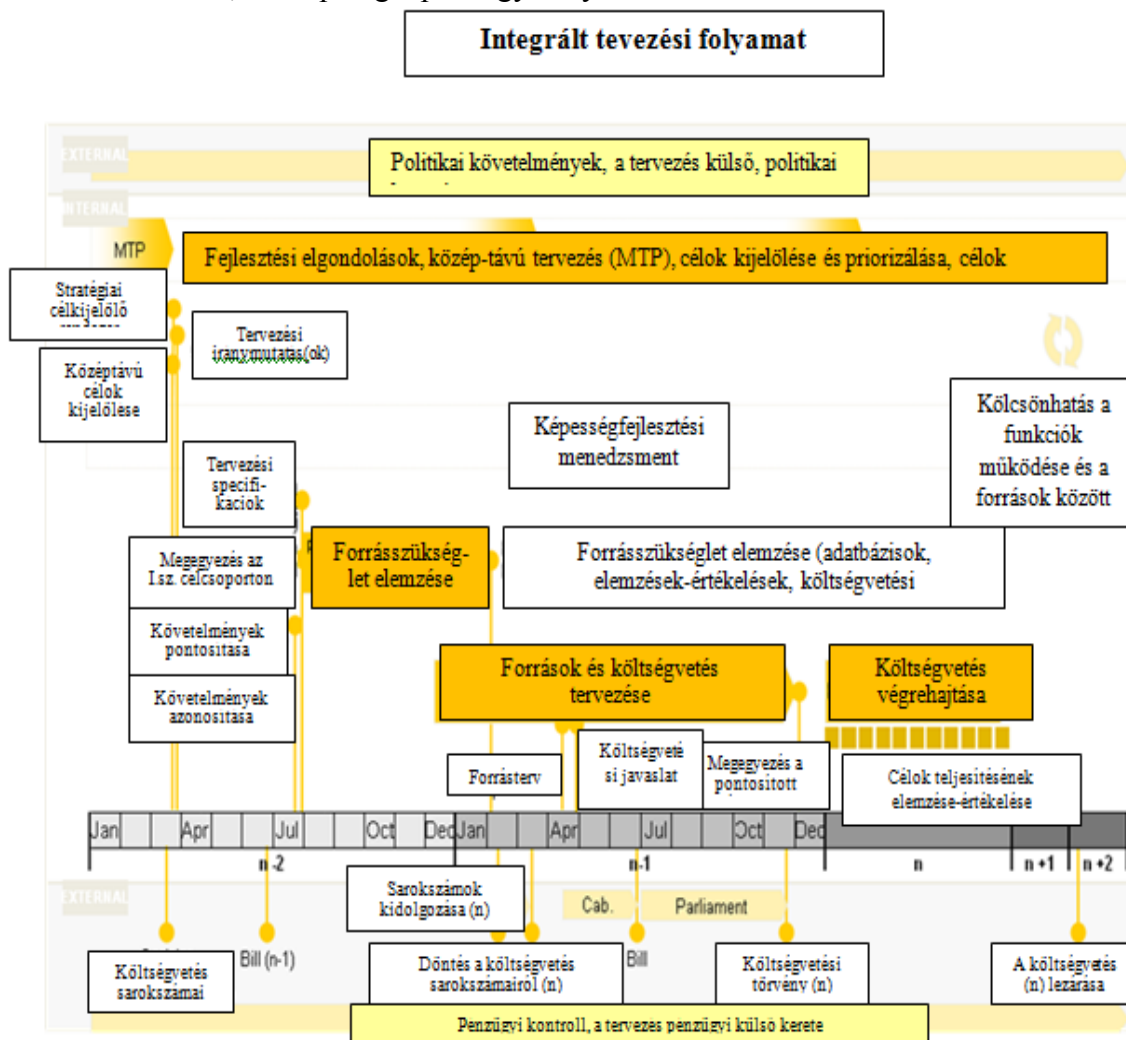
6. ábra Az USA PPBE modellje [9]

A brit tervezési modellen [10] (7. ábra) is megfigyelhető, hogy a hagyományos védelmi tervezési alaptevékenységek (a kormányzat politikai és forrás inputja, a védelmi program, a különböző stratégiák és tervek) mellett integrálták a folyamatba az üzleti menedzsment és rendszereljárások modulját. Jelentőségét mutatja, hogy a modul a védelmi minisztérium stratégiai vezetéséhez a Védelmi Tanácshoz van „bekötve”. Így a legmagasabb vezetési szint által meghatározott feladatokat hajtja végre, valamint annak részére biztosít információt a rendszer tevékenységéről és az eredményekről.

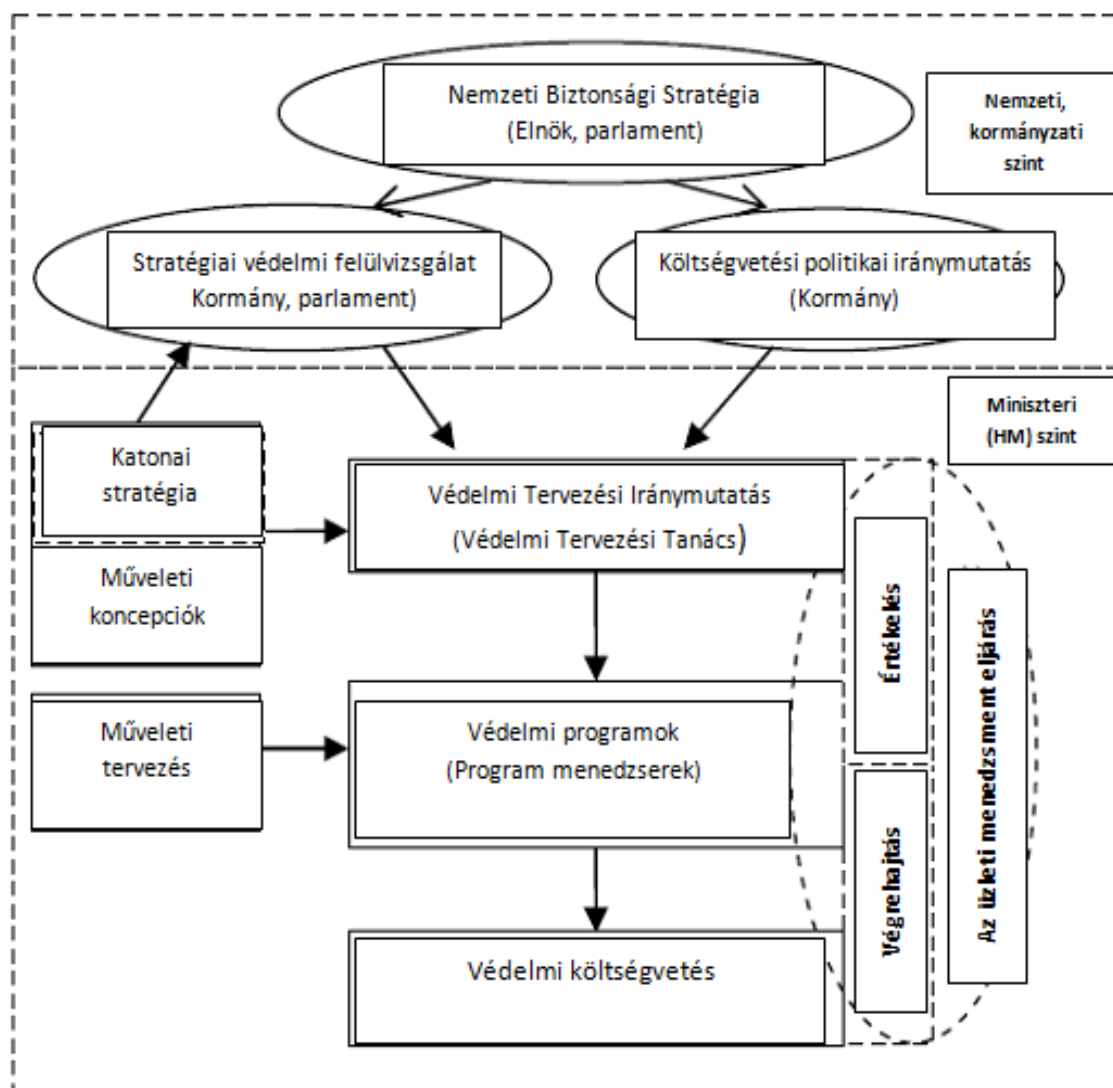
7. ábra Brit védelmi tervezési és üzleti menedzsment modell

A német Integrált Tervezési Folyamat [11] (Integrated Planning Process) (8. ábra) is a fenti PPBE rendszer adaptálásával került kialakításra. A rendszer jellegzetessége, hogy van egy külső keret (external framework) melyet felülről a politikai és koncepcionális követelmények, alulról pedig a pénzügyi kontroll tevékenység határol. A rendszer belső tartalmának újdonsága a képesség menedzsment (Capability management) bevezetése, amely átfogja az belső eljárásrendet és komplex módon figyelemmel kíséri és szabályozza és összehangolja mind a funkcionális, mind pedig a pénzügyi folyamatokat.

8. ábra A német Integrált Tervezési Folyamat

Mindezek figyelembevételével a NATO ismét kidolgozott egy általános modellt [12] (9. ábra) a védelmi tervezésre, amely magában foglalja a PPBS alapjait, a fentről-lefelé és a képesség-alapú tervezési megközelítéseket, valamint a menedzsment modul integrálását a tervezési folyamatba.

9. ábra A NATO által javasolt általános modell a védelmi tervezésre

KÖVETKEZTETÉSEK

A védelmi tervezés folyamatosan fejlődik a külső biztonsági környezet, valamint a belső politikai akarat és gazdasági lehetőségek változásait lekövetve. Ez a fejlődés töretlen lesz, amíg a biztonsági környezet kihívásaira a katonai válaszadás lehetősége reális opció marad.

Meghatározó jelentőségű és jelenleg is érvényes az a felismerés, hogy a védelmet döntő módon befolyásoló elemeket egy rendszeren (PPBS) belül kell kezelni.

A következő mérföldkőnek a képesség-alapú tervezésre való áttérést tekinthetjük, melynek alapja szintén a biztonsági környezet jelentős változása volt. Egy állandó nagymértékű fenyegetettség megszűnése, és több, térben elkülönülő kihívás egyidejű megjelenése tette szükségessé a tervezési filozófia módosítását, a menedzsment modul bevezetését.

Tovább segítették a védelmi tervezési rendszerek fejlődését az időközben végzett elméleti és gyakorlati tanulmányok és vizsgálatok, amelyek nagyon fontos részletekre és összefüggésekre világítottak rá. Azonban megállapíthatjuk, hogy nem lehet egyetlen elméleti, vagy gyakorlati modellt sem általános érvényűnek tekinteni a meglévő strukturális és funkcionális hasonlóságok ellenére sem. A modellek kialakítása nagymértékben függ egy nemzet geo-stratégiai helyzetétől, politikai és védelmi struktúráitól, intézményrendszerétől, valamint azok felhatalmazásaitól.

Jelenleg a védelmi tervezés nemzeti alapokon folyik, a NATO, EU un. kollektív védelmi tervezése is a nemzetek terveire, képességeire épül. Ugyanakkor az európai szinten elhúzódóan alulfinanszírozott védelmi költségvetések és az egyre növekvő számú kihívások (orosz-ukrán konfliktus, ISIS, energiabiztonság, Ebola, terrorizmus, stb) figyelembevételével beláthatjuk, hogy előállhat olyan helyzet, amikor az egyes nemzetek önállóan már nem tudják kezelni a biztonsági kihívásokat.

Amennyiben az egyes európai nemzetek nem növelik jelentős mértékben (2% walesi döntés 2014-ben) a védelemre szánt forrásait és a kihívások száma és veszélyessége tovább nő, akkor elkerülhetlenné válik a kollektív biztonsági, védelmi megoldások előtérbe helyezése. Azonban ezekhez a megoldásokhoz szükséges képességeket is a nemzeteknek kell létrehozniuk. Amennyiben erre nem képesek nemzeti alapon, úgy - véleményem szerint – egyedül a többnemzeti képességfejlesztés, biztosíthatja a szükséges védelmi képességeket, melyek létrehozásának az alapja a többnemzeti (a bilaterális, regionális, keretnemzeti kezdeményezés) alapú védelmi tervezés lehet.

Közös védelmi tervezési kezdeményezések már vannak, de valós előrelépésről még nem beszélhetünk. Természetesen ez nem könnyű folyamat, mert a nemzetek szuverenitásuk egy részének feladásaként értékelhetnek egy ilyen kezdeményezést.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] TULKOFF, M. L., GORDON, C. V., DUBIN, R. D., HINKLE, W. P.: Project Leader Planning, Programming, and Budgeting System (PPBS)/Multi-year Programming” Institute for Defence Analyse, IDA Document D-4057 Log: H 10-000982, 2010 Sept, 25-26 o.
- [2] TÁLAS P., VARGA G.: „A szövetséges államokban folyó védelmi tervezési tevékenység vizsgálata a NATO tervezési rendszerek tükrében” tanulmány az ÁROP-1.1.19-2012-2012-0001 kódjelű, „Hatásvizsgálatok és a kormányzati stratégiai irányítás rendszere egyes ágazati dokumentumainak elkészítése, valamint alkalmazási gyakorlatának támogatása a Honvédelmi Minisztériumban” elnevezésű projekt részeként készült. Budapest, 2013. 4-8. o.
- [3] NATO Handbook on Long Term Defence Planning, RTO Technical Report 69, 2003 April, 4. o.
- [4] STOJKOVIC, D., DAHL, B. R.: „Methodology for long term defence planning” Norwegian Defence Research Establishment (FFI), 28 February 2007. 16. o.
- [5] LLOYD, R. M.: Strategy and Force Planning Framework, Strategy and Force Planning, Third Edition. Newport, RI: Naval War College, 2000. 3. o.
- [6] STOJKOVIC, D., DAHL, B. R.: „Methodology for long term defence planning” Norwegian Defence Research Establishment (FFI), 28 February 2007. 39. o., Adapted according to: Risi, M.: Exchange of Information on Force Planning, (lecture), RACVIAC, Bestovje, Croatia 2001.
- [7] STOJKOVIC, D., DAHL, B. R.: „Methodology for long term defence planning” Norwegian Defence Research Establishment (FFI), 28 February 2007, 40. o., Minchev, O., Ratchev, V., Lessenski, M.: Bulgaria for NATO - 2002, Institute for Regional and International Studies, Sofia, 2002. 257. o., Novick, D.: “The Origin and History of Program Budgeting.” RAND Paper P-3427. Santa Monica, CA: RAND, 1966. NATO Handbook, 3. o.
- [8] STOJKOVIC, D., DAHL, B. R.: „Methodology for long term defence planning” Norwegian Defence Research Establishment (FFI), 28 February 2007. 34. o.
- [9] ZRNIĆ, B. Ph. D.: The New Trends in Defence Planning and Their Impact on the Defence Planning Systems in Transitional Countries, VOJNO DELO 1/2008. 33. o.
- [10] ZRNIĆ, B. Ph. D.: The New Trends in Defence Planning and Their Impact on the Defence Planning Systems in Transitional Countries, VOJNO DELO 1/2008. 35. o.
- [11] Német-magyar törzsmegbeszélés előadása, Budapest, 2013.
- [12] ZRNIĆ, B. Ph. D.: The New Trends in Defence Planning and Their Impact on the Defence Planning Systems in Transitional Countries, VOJNO DELO 1/2008. 41. o.